

Csend, béke, hó!

BRUTUS.

Jó földieim, hadd menjek egyedül.
Ti kedvemért maradjatok meg itt,
Tisztelni a holttestet és beszédét
Antoniusnak, melylyel engedénk
Caesar dicsőségét megadnia.
Kérlek, ne jöjön senki el velem,
Míg ő beszédét végzi. (El.)

1. POLGÁR.

Hó! maradjunk.
Halljuk meg Antoniust.

3. POLGÁR.

Menjen fel a
Szószékre, hallgassuk meg őt. Nemes
Antonius, menj fel.

ANTONIUS.

Brutusért
Írántatok házával tartozom.

4. POLGÁR.

Mit monda Brutusról?

3. POLGÁR.

Azt mondja, Brutusért
Mindnyájunknak házával tartozik.

4. POLGÁR.

Jobb lesz, ha Brutus ellen nem beszél.

1. POLGÁR.

Ez a Caesar zsarnok volt.

3. POLGÁR.

Már az csak igaz.
Szerencse Rómának, hogy tőle ment.

2. POLGÁR.

Csendet, figyeljünk, mit tud mondani.

ANTONIUS.

Ti nemes rómaiak. –

TÖBBEN.

Csendet! halljuk őt.

ANTONIUS.

Barátaim, rómaiak, földieim,
 Figyeljeteek rám.
 Temetni jöttem Caesart, nem dicsérni.
 A rossz, mit ember tesz, túl éli őt;
 A jó gyakorta sírba száll vele.
 Ez legyen Caesar sorsa is. A nemes
 Brutus mondá, hogy Caesar nagyra vágyott:
 Ha ez való, úgy súlyos bűne volt,
 És Caesar érte súlyosan lakolt meg.
 Most, Brutus engedvén s a többiek,
 (S Brutus derék, becsületes férfiú),
 Jövök beszélni holt Caesar fölött.
 Barátom volt ő, hozzám hű s igaz.
 De Brutus mondja, hogy nagyokra tört;
 S Brutus derék, becsületes férfiú.
 Rómába ő sok foglyokat hozott;
 Váltóságok a közkincstárt gazdagítá:
 Ez nagyravágyását jelenti-e?
 Szegény ha jajdúlt, Caesar sirt vele;
 A nagyravágyásnak nem ily szelíd
 Anyagból kéne szerkeztetve lenni:
 De Brutus mondja, hogy nagyokra tört;
 S Brutus becses, derék egy férfiú.
 Láttátok, a Lupercal ünnepen,
 Háromszor nyújtám a koronát neki,
 S ő visszatolta. És ez nagyravágyás?
 De Brutus mondja, hogy nagyokra tört,
 S bizonynyal ő derék egy férfiú.
 Nem szólok én, hogy Brutusnak beszédét
 Czáfoljam: azt mondom csak, mit tudok.
 Mind kedvelétek őt és volt miért:
 Mi tilthat el most érte sírnotok?
 Vad állatokba szöktél, oh ítélet,
 S az ember ész nélkül maradt! Türelmet!
 Caesarral szívem ott a gyászpadon van:
 Pihennem kell, míg hozzám visszatér.

1. POLGÁR.

Beszéde, úgy tetszik, hogy alapos.

2. POLGÁR.

Ha voltakép a dolgot megtekintjük,
 Caesarral rosszúl bántak.

3. POLGÁR.

Vélték?

Félek, helyébe még gonoszb jövend.

4. POLGÁR.

Hallátok? megveté a koronát;
Ekként világos: nem volt nagyravágyó.

1. POLGÁR.

Ha az való: megbánja valaki.

2. POLGÁR.

Szegény! mint ég a sírástól szeme.

3. POLGÁR.

Antoniusnál nincs nemesszivűbb
Ember Rómában.

4. POLGÁR.

Hallga! szólni kezd.

ANTONIUS.

Még tegnap hasztalan daczolt vala
Caesarral a világ. Ma itt hever
S nincs oly szegény, ki bókoljon neki.
Oh honfiak, ha dühre, lázadásra
Ingerleném a lelket bennetek,
Mebántanám Brutust, meg Cassiust,
Kik, tudva van, derék jó férfiak.
Nem bántom őket hát, inkább leszek
Igaztalan holtunkhoz és magamhoz,
Hozzátok, mint oly tisztelt férfiakhöz.
De itt egy irat, rajt' Caesar pecséte:
Vég rendelménye; házában lelék.
Csak hallja ezt a község (melyet én,
Bocsássatok meg, fel nem olvasok),
Csókolni járand holt Caesar sebeit;
Kendőket áztat szent vérébe; sőt
Emlékiül egy hajszálért esdekel,
S majd haldokolva feljegyzendi vég
Intézetében s dús örök gyanánt
Utóira szállítandja.

4. POLGÁR.

Végrendeletét akarjuk hallani.
Olvasd, Antonius.

MIND.

Az iratot! Caesar végrendelését
Akarjuk hallani.

ANTONIUS.

Nyugottan, jó barátim; nem lehet
Felolvasnom; nem jó megtudnotok,
Miként valátok Caesartól szeretve.

Ti nem vagytok fa, kő; de emberek,
S mint emberek, hallván végrendelését,
Az lángra gyújt és örületbe hoz.
Nem tudnotok jobb, hogy ti lettetek
Örökös; mert ha tudtotokra esnék,
Mi lenne abból!

4. POLGÁR.

Olvasd a rendelést
Antonius, kívánjuk hallani
A rendelést, Caesar végrendelését.

ANTONIUS.

Békével lesztek, vártok egy kicsint?
Meggondolatlanság volt róla szólnom.
Kell tartanom, hogy a derék férfiak,
Kiknek ledöfte Caesart fegyverök,
Meg lesznek bántva általam.

4. POLGÁR.

Az árulók! derék férfiak!

MIND.

Végrendelését, a végrendelést!

2. POLGÁR.

Gaznépek, gyilkosok. Végrendelését,
Olvasd nekünk fel a végrendelést.

ANTONIUS.

Olvassam hát, ti kényszerítetek?
Csináljatok kört a holt test körül,

Hogy megmutassam a végrendelőt.
Szabad leszállnom? engedelmet adtok?

MIND.

Szálljon le.

2. POLGÁR.

Jőj le.

Antonius lejő.

3. POLGÁR.

Megengedjük.

4. POLGÁR.

Álljátok körül.

1. POLGÁR.

El a gyászpadtól, hátrább a halottól.

2. POLGÁR.

Helyet Antoniusnak; nemes Antonius!

ANTONIUS.

Nem, álljátok félrébb; ne nyomuljatok
Mind úgy felém. Vonuljatok tovább.

MIND.

Hátrább! helyet, helyet!

ANTONIUS.

Ha van könyútök, most ontsátok el.
Ezen palástot mind ösméritek.
Emlékezem, hogy felvévél először,
Egy nyári este volt az, sátorában:
Az nap veré meg a Nerviusokat.
Nézzétek, itt járt Cassius vasa,
S mily rést csinált a fondor Casca itt;
E helytt a kedvelt Brutus döfte át,
S hogy elvoná az átkozott aczélt,
Ím mint követte Caesar vére, mintegy
Ajtóhoz futva meggyőződni, vajjon
Brutus kopogtat-e ily barátiatlan?
Mert, tudjátok, Caesarnak angyala
Volt Brutus; oh ítéljete!
Ti istenek, miként szerette őt!
Ez mindenek közt legfájóbb döfés volt;
Mert a mint Caesar döfni látta Brutust,
Hálátlanság jobban mint áruló kéz
Végkép leverte. Akkor megszakadt
Nagy szíve, s arcát elfödven palástartal,

Pompejus oszlopalján, honnan a vér
 Mindegyre folyt, nagy Caesar elesett.
 Oh mily esés volt ez, jó honfiak!
 Elestem akkor én, ti, és mi mind,
 Míg véres ármány kérkedett fölöttünk.
 Oh most ti sírtok; látom, érzitek
 A metsző száralmat. De mind ez itt
 Szelíd könyű még. Jó lelkek, ti sírtok,
 Ámbár ruháján láttok csak sebet.
 Ide nézzetek, itt fekszik ő maga,
 Sebekkel rakva áruló kezeiktől!

1. POLGÁR.

Oh szánandó eset!

2. POLGÁR.

Oh nemes Caesar!

3. POLGÁR.

Oh siralmas nap!

4. POLGÁR.

Árulók! gazemberek!

1. POLGÁR.

Oh véres látomány!

2. POLGÁR.

Boszút kell állanunk, boszút. Tova! kutatni! égess, gyűjts, ölj, vágj; ne hagyj egy árulót is életben.

ANTONIUS.

Maradjatok még, honfiak.

1. POLGÁR.

Békével ott! halljuk meg a nemes Antoniust.

2. POLGÁR.

Halljuk meg őt,
 Kövessük őt és haljunk meg vele.

ANTONIUS.

Édes barátaim, ne kapjon el
 A zendülés vad árja szózatomra.
 Kik ezt tevék, derék, jó férfiak:
 Én nem tudom, minő magán boszu
 Birhatta rá; hisz bölcs, jó férfiak,
 S nincs benne kétség, számot adnak érte.
 Én nem jövök kilopni szütöket.
 Én szónok, milyen Brutus, nem vagyok.
 Hanem miként ismertek, egyszerű,
 Őszinte ember, a ki szeretém

Barátomat, s ezt jól tudák azok,
 Kik róla nyilván szólnom engedének.
 Sem szóm, sem elmém, sem tekintetem;
 Sem a beszéd hatalmát nem bírom,
 Hogy vért keverjek. Én csak egyenest
 Beszélek. Mondom, a mi tudva van.
 Itt félfödöm kedves Caesar sebeit,
 Ez árva néma szájakat, s hagyom
 Helyettem szólni. Volnék Brutus én,
 És Brutus Antonius, úgy volna egy,
 Ki nyelvet adna Caesar mindegyik
 Sebének, mely Rómának még követ is
 Boszúra s lázadásra keltené.

MIND.

Fel, lázadás!

1. POLGÁR.

Brutus házát gyujtsuk fel.

3. POLGÁR.

El tova!

Keressük fel az össz'eskütteket.

ANTONIUS.

Figyelmet! még hadd szóljak, földiek.

MIND.

Csitt! halljuk őt, dicső Antoniust!

ANTONIUS.

Ti mentek tenni, még nem tudva, mit:
 S mint érdemlé ezt Caesar tőletek.
 Ah nem tudjátok, el kell mondanom.
 Melyről beszéltem, a végrendelést
 Már elfeledtétek.

MIND.

Bizony való!

Álljunk meg; halljuk a végrendelést.

ANTONIUS.

Im itt vagyon: Caesar pecsége rajta.
 Minden lakosnak Rómában fejenként
 Hagy hetvenöt drachmát

2. POLGÁR.

Oh a dicső!

Haláláért boszút kell állanunk.

3. POLGÁR.

Királyi Caesar!

ANTONIUS.

Hallgassatok ki békén.

MIND.

Halljuk őt!

ANTONIUS.

Ezen fölül magányos lombjait,
Sétáit, új ültetvény kerteit
A Tiberen innen mind nektek hagyá
S utóitokknak mindörökre köz
Használatúl, hogy benne járjatok,
S mulatkozást és enyhet nyerjete.
Ez volt Caesar; mikor jön más hasonló!

1. POLGÁR.

Soha! soha! el innen, jőjete!
Égessük meg testét a szent helyen
S az üszköt vessük az árulók lakára.
Fogjuk fél a testet.

2. POLGÁR.

Hozzatok tüzet.

3. POLGÁR.

Le a padokkal.

4. POLGÁR.

Rontsatok le széket
És ablakot és mindent a mi van.
(*El a Polgárok a testtel.*)

ANTONIUS.

Most hadd lobogjon. Balság! oldva vagy,
Menj, merre tetszik. Nos fiú?
Szolga jó.

SZOLGA.

Uram, Octavius, Rómába érkezett.

ANTONIUS.

Hol van?

SZOLGA.

Caesar lakában, ő és Lepidus.

ANTONIUS.

Legitt megyek meglátogatni őt.
Jókor jön épen. A szerencse most